

me, poput divljih ptica, zarijevamo se ravno u grudi drugačijih i nejakih kako nam to i objašnjava slojevita metafora koju je Karić uzeo za naslov svoga veoma uspješnog romana kroz kojeg imamo priliku pomno sagledati, pa možda i "popraviti" svoju prošlost, a sve zarad spokoja u budućnosti koji nam toliko treba.

Mirza Sarajkić

„VJETROMETINA I CVJETOVI TRSKE“ – NA PUTU OSVJEŠĆIVANJA BOŠNJAKA

Dr. Muhamed Huković, Perzijsko-bosanski koledž sa internatom, Ilijaš, 2009., 225 str.

Dr. Muhamed Huković jedan je od rijetkih živih izdanaka Šerijatske gimnazije u Sarajevu i Više šerijatsko-sudačke škole, koju je pohađao do njezinog zatvaranja 1945. godine. Studirao je na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta, gdje je diplomirao 1952. godine na Odsjeku za slavistiku. Magistrirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na temu „Književni rad Alije Sadikovića“, a doktorsku tezu „Alhamijado književnost i njeni stvaraoci“ odbranio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Dr. Huković je dugi niz godina radio u različitim odgojno-obrazovnim institucijama. Obavljajući dužnosti profesora književnosti i jezika, direktora škole i prosvjetnog savjetnika u Pedagoškom zavodu, dr. Huković je postigao zapažen uspjeh u očuvanju i razvoju bosanske književnosti i bosanskog jezika u nastavnom procesu. Istovremeno, svoje bogato teorijsko znanje i iskustvene spoznaje znalački je tokom cijelog svog radnog vijeka utkao u brojne tekstove, studije i javne nastupe koji su tretirali pitanje odgoja, obrazovanja, pozicije bosanskog jezika i književnosti i kulturne baštine Bošnjaka. Kao odličan poznavalac bosanskog jezika i književnog stvaranja Bošnjaka te dobar poznavalac aktualnih društvenih i političkih zbivanja na ovdašnjim prostorima, dr. Muhamed Huković bio je jedan od rijetkih bošnjačkih intelektualaca koji je svoje

znanje i iskustvo znalački angažirao u svojim napisima, književnim analizama, javnim reagiranjima, sudjelovanjima na seminarima i različitim vrstama istupa. Uz pedesetak radova koje je objavio u raznim listovima i časopisima, dr. Huković je potpisao i slijedeće knjige: „Alhamijado književnost i njeni stvaraoci“, Sarajevo, 1986., „Život i djelo muderisa Alije Sadikovića“, Sarajevo, 1987., „Muhamed Hevai Uskufi“, (koautorstvo), Tuzla, 1990., „Zbornik alhamijado književnosti“, Sarajevo, 1977., „Zaboravljena baština“, Zagreb, 1993., „Vino u bošnjačkoj književnoj tradiciji“, Sarajevo, 2000., „Na izvoristima bošnjačke baštine“, Sarajevo, 2002., „Bosanski jezik – državotvorni element Bosne i Hercegovine“, Sarajevo, 2007., i knjiga koja je predmet našeg interesiranja: „Vjetrometina i cvjetovi trske“, koja je izišla ove godine uz pomoć Perzijsko-bosanskog koledža iz Ilijaša.

Knjiga „Vjetrometina i cvjetovi trske“ predstavlja zbirku književnih eseja, istraživačkih radova, izlaganja, osvrtu i komentara koji su nastajali u različitim fazama života dr. Muhameda Hukovića. Ona je, prema mišljenju prof. dr. Ismeta Dizdarevića, koji je i jedan od recenzenata ove knjige, „validna spoznaja o mentalnom sklopu Bošnjaka, o vidovima ispoljavanja njihovih običaja i vjerovanja, o prohujalim decenijama istrajavanja na očuvanju vlastitog identiteta i o potrebi stalnog osvještavanja Bošnjaka koji još nisu spoznali vrijednost vlastitog identiteta i svog odnosa prema drugima“.

Prvi dio knjige nosi naziv „Književni eseji“ i obuhvata šest veoma vrijednih radova koji su svojevrsne „reljefne ilustracije“ života i rada Safvet-bega Bašagića, Derviš-paše Bajezidagića, Hamdije Mulića. Analizirajući njihov rad, autor nam nudi prave metafore Bosne i bočnjačkoga bića. Tako, dr. Huković u svom eseju o Bašagiću, veze rečenice pune ljubavi i ovog tla: „Poseban dar i sluh Bašagić je imao za tanahnu, melodičnu i senzualnu, erotsku lirsku pjesmu i to onu natopljenu istočnjačkim sevdahom i dertom... Za Evropu, Bosna je bila zaista mali kutak egzotike, one istočnjačke egzotike, jedna još neopljevljena i neobrana bašča, puna đula, zumbula, alkatmera, jorgovana i

miloduha. Puna djevojačkih suza kojima se zalijevaju procvjetali đuli i uzdaha od kojih se razvijaju pupoljci...“ Tu je i esej o „Ahdnami“ – bosanskoj 'Charta libertatum', povelji slobode i ljudskih prava, prvom temeljnom dokumentu o ljudskim pravima, nastalom 326 godina prije Francuske revolucije 1789. godine i oko 500 godina prije Deklaracije o ljudskim pravima u Ujedinjenim nacijama 1848. godine. „Ahdnama“ je, navodi autor, „bila svjetiljka u mračnom dobu Evrope koja je najbrutalnijim sredstvima kažnjavala slobodno izražavanje misli“ i kao takva „demantirala je sve iskontruirane laži o tom vremenu i osmanlijskoj vladavini ovim zemljama što smo saznali iz udžbenika koji se serviraju i današnjim učenicima“.

Esejom o poeziji savremenog bošnjačkog pjesnika Enesa Kišovića u kome, s puno zamišljenosti i sledenosti, iščitavamo stihove „Havino preklinjanje“ i dr. Huković nas nastavlja podsjećati i opominjati na ono što se s koljena na koljeno ponavlja i s koljena na koljeno zaboravlja. Činjenica, kako to ističe dr. Huković da „nijedna nacionalna, ni vjerska skupina na ovim evropskim prostorima ne cijeni djevojački obraz kao što to čine bosanski muslimani“, bila je signal za brojne zločine kakve nisu zabilježile povijesti svih ratovanja.

„One noći,

Kad su me njih sedmerica

Silovali u logoru

Molila sam Te da iz utrobe moje

Ispljuneš sjeme soja pasjeg.“

A onda, u zadnjim stihovima, Hava kaže:

„Daj mi snage,

Milostivi Bože moj,

Podignuti ovo muško dijete, koje niko osim Tebe sačuvaao ne bi“.

Dr. Huković ove Kiševićeve stihove, ali i riječi jedne Bošnjakinje izgovorene jednom reportetu: „Tri su mi kćeri obešćastili, voljela sam da su mi ubili tri sina, samo da su sačuvali obraz kćerima“, vidi kao šekspirovsku temu, kao građu za klasične grčke tragedije na ravni svemirskog uzdignuća te kao nužnost i potrebu da postanu dio svjetske književne baštine koju će obogatiti riznicom moralnih vrijednosti i novim etičkim kvalitetom najvišeg stupnja, a

Kiševićovo „Havino preklinjanje“ treba ostati literarni dokument stradalništva naših majki i neiscrpan izvor nadahnuća novim generacijama.

U drugom dijelu knjige, pod naslovom „Bosanski jezik i njegova hiljadugodišnja postojanost“, dr. Huković u sedam veoma zanimljivih, analitičkih i argumentiranih radova govori o svojoj ličnoj i profesionalnoj zainteresiranosti za korijene, tokove razvoja i odbranu autentičnog bosanskog jezika. Tako, na stranicama ovoga poglavlja, iščitavamo veoma vrijedne i naučno utemeljene informacije o najstarijem spominjanju i ranijoj upotrebi bosanskog jezika svih žitelja Bosne i Hercegovine. „U svojoj burnoj, viševjekovnoj tradiciji, Bošnjaci su čuvali i njegovali svoj jezik, čuvajući i njegujući svoju duhovnost i autohtonost“, a onda konstatira kako jezičku politiku dnevnih novina, časopisa i magazina ne prati niko od mjerodavnih, bez reakcije ostaju kako pojedinci, tako i društvo. Odgovarajući na napade pojedinaca da je bosanski jezik opterećen turcizmima, Huković pravi razliku između turcizama i germanizama ili rusizama, tvrdeći da turcizmi daju bosanskom jeziku poseban kolorit i da oni nisu tuđice u bosanskom jeziku. „Ko tretira jezičku građu sa ovih prostora i ovoga podneblja bez turcizama, njegov opis događaja je blijed i ne odražava Bosnu onakvu kakva je ona uistinu bila... Zamislite pjesmu 'Imal' jada kò kad akšam pada, kad mahale fenjere zapale, a sa đula jeca glas bulbula...' bez turcizama“, navodi Huković.

U trećem dijelu knjige, pod naslovom „Obrazovne ustanove – faktor humanizacije međuljudskih odnosa“, imajući u vidu činjenicu da je Bosna i Hercegovina uvijek bila i ostala višenacionalna zajednica, dr. Huković, kao iskusni profesor i aktivan sudionik odgojno-obrazovnog procesa, ističe kolika je važnost pravilnog, svestranog i djelotvornog obrazovanja i odgoja mladih. Kao profesor bosanskog jezika i književnosti, dr. Huković je, temeljitom analizom programskih sadržaja u nastavi književnosti, pokušao, a kod onih mislećih vjerovatno i uspio, dokazati, koliko su neka književna djela uticala na stvaranje iskrivljenog mišljenja o Bošnjacima, islamu i njihovoj

ulozi u društvenom životu zemlje. Huković jasno markira četiri okolnosti u nastavi književnosti koje su uticale na stvaranje mržnje prema Bošnjacima i islamu: postojanje književnih djela u nastavi književnosti koja direktno ili indirektno pozivaju na istrebljenje Bošnjaka, prisustvo književnih djela koja govore o stradanju Srba u Drugom svjetskom ratu, ali ne i muslimana, neuvrštavanje u nastavne planove i programe djela koja objektivno i istinito pokazuju život Bošnjaka muslimana te dodvoravajući odnos muslimanskih pisaca antimuslimanskim režimima u nastojanju da potvrde mišljenje srpskih histografa o negativnoj ulozi muslimana kao turskih sluga.

U svojim drugim razmišljanjima, autor nam poručuje da djecu treba učiti da se uvažavaju, a ne toleriraju. Nakon svega, u tekstu pod naslovom „Neiskorištena šansa stoljeća“, autor će s gorčinom zaključiti: „Desilo se ono od čega smo strahovali. Ni riječi o agresiji na državu Bosnu i Hercegovinu, dok o užasnom zločinu izvršenom nad bošnjačkim narodom nema traga ni u jednom udžbeniku. U programima književnosti za srednje škole, i u jezgri i entitetskim programima, sve je po starom, uz neke male, ali smiješne opaske...“

U četvrtom dijelu knjige, pod naslovom „Osvrti i komentari“, pred nama je čitava lepeza tekstova, reagiranja, osvrti objavljenih kao autorova smjela i usamljena reakcija na nakaradno tretiranje pojedinih događaja ili pojava. Tako je dr. Huković, u tekstu objavljenom u aprilu 2003. godine u „Oslobođenju“, u povodu uklanjanja novinara Senada Hadžifežević i Midhete Kurspahić sa FTV-a, između ostalog konstatirao: „Na FTV-u nema bosanskog jezika. Niti su urednici išta učinili da se, uz 'glasovanje', 'tijekove', 'čimbenike', 'udruge', čuje izvorna leksika kojom su se stoljećima služili Bošnjaci muslimani. Ne čujemo da voditelj dnevnika došljedno i svugdje izgovara fonemu 'h' gdje joj je po etimologiji mjesto...“ Citirajući još jednu misao koju smo pročitali na stranicama ove knjige, a koja kaže: „Ostati neuk, velika je nesreća za pojedinca, a onda i nesreća za zajednicu“, kao i misao akademika Nedžada Ibrišimovića, koji se poziva

na iskonsko, ali zaboravljeno narodno poštovanje starca i njegove mudrosti, uz želju da mnoge vrijedne događaje spomena vrijedne u ovoj knjizi, poput hrabrih Sarajki koje su se sa šerefeta Ali-pašine džamije borile protiv austrougarskih vojnika, „bošnjačka pamet prigrli kao svoje biserje i kao svoju trajnu zadaću“, ovu knjigu toplo preporučujemo svima koji vjeruju u ideju Bosne, ali i onima koji su u nju na bilo koji način sumnjali.

Dr. Muhamed Huković, odlukom Organizacionog odbora, ovogodišnji je dobitnik Povelje za životno djelo „Hasan Kaimija“.

Zehra Alispahić

O DUHOVNIM VIRUSIMA, ANTI-BIOTICIMA, DETERDŽENTIMA I JOŠ MNOGO ČEMU

Dersovi i druženja, Sulejman Bugari, Sarajevo, Connectum, 2. izd., 2009, 191 str.

Komunikolozi nam kažu da je za uspješnu komunikaciju potrebno ispuniti četiri uvjeta: poznavati publiku, imati adekvatnu poruku, izabrati odgovarajući način i prenositelja poruke. U slučaju ove knjige svi uslovi uspjeha su ispunjeni do nesvakidašnjih razmjera.

Hafiz Sulejman poznaje svoju publiku bolje možda nego iko u ovom društvu.

